

Séta a 48-as Pest-Budán

— Hatvany Lajossal

„Önnön szemünkkel látjuk, hogy minden rendben van. Hogy mind az színtiszta igazság, melyről a pásztorok éneke szól.“

(Thomas Mann: „Jakob“.)

A fentidézett jelszóval indított útnak bennünket vasárnap délelőtti sétára „tudós-professor Hatvany“: Hatvany Lajos dr. irodalomtörténetünk élő „great old man“-je, aki immár az irodalomtörténet tanára a budapesti egyetemen. Talán negyvenen tartottunk vele fiatalok és öregek, 10—70 évesig. És alig egy óra mulva testvéri közösségé váltunk, megtelítődve a régmúlt történelmi évek kövekben ittmaradt emlékeinek hangulatával.

Landerer és Heckenast

A Szép-utcai sarokházban állt egykor Landerer és Heckenast nyomdája, amelynek sajtója alól került ki ama történelmi napon a „Nemzeti dal“ első példánya. Most a kapualjban állunk, a

százszentdős súlyos boltívek alatt. A szembenlévő Nemzeti Kaszinó-teleken akkor még a Fehér Farkas-szálló terpeszkedett. Ott szállt meg a forrólelkű Kazinczy és onnan jött át ide a szomszédba, látogatóba, Ráday Gedeonhoz. E lépcsőkön ment fel Berzsenyi az ittlakó Kulcsár Istvánhoz, aki ösünk volt a magyar hirlapírásban. Itt szerkesztette Kossuth, majd Csengery a Pesti Hirlapot, Jókai pedig az Esti Lapokat. Cicerónénk még megemlékezik Ágay Adolfról is, aki személyesen, neki mondta el, hogy itt látta valamikor egy szobában tanácskozni Kossuthot, Batthyányt és Deákot...

Igy hivatkozik saját élményeire Hatvany Lajos és pillanatonként jobban érezzük, hogy „személyes ügye“ a professzornak minden mondat, amit tovább ad nekünk. Felesége hűséges titkárnőként adogatja neki egymás után a könyveket, hogy idézzen belőlük: naplórészleteket, verseket, levél-törödelmeket, melyek itt születtek, „ezen a tájon“.

Petőfi nyomában

Hatvany emlékezik még Kölber kocsigyártó házára az Astoria-szálló helyén, sőt járt a kis, sötét szobában, ahol Petőfi azon örvendezett, hogy végre segédszerkesztői állást kapott a Pesti Divatlapok-nál. Itt, ekkor írta ódáját A Naphoz: „Legyen egy kis embersége S nézzen kelmed néha be“, hisz „...ily esetben Nem lehet pompás szobám“. Bizony, sötét odukban lakott Petőfi a valamikori Hatvani-utca másik házában is, ahol barátja, Kolmár József látogatta meg egyszer s hexameterekben így emlékezett meg erről: „Udvari kis lakodat, melybe nem ért be a Nap“.

„Csak egy ugrás ide a régi Nemzeti Színház, melynek lerombolásával „a hatalom, rang és gazdagság vétkezett a nagyok emléke ellen“. Állunk az üres telken és Egerváry Ödön lélekmelegítőn archaikus stílusban megírt naplóját hallgatjuk. Arról emlékezik az öreg színész, amikor Petőfi Sándor látogatását fogadhatták e helyen. Petőfit, aki „meglepően csendes, szerény, komoly ifjúnak mutatkozott“. „Boldogok voltunk

— olvassa tovább a professzor a régi napot —, hogy azt a földet tapodhatjuk, amelyet ő“. És boldogok voltunk mi is ott, a hallgatók, talán negyvenen...

A „Nemzeti Kör“

A Múzeum-körút 21. sz. ház udvarának síkatorai vezetnek át a Magyar-utca 28. szám alatti vendéglőhöz. Itt székelt, a Lamacs-söröző helyiségében a Nemzeti Kör nevű asztaltársaság. Ennek tagjaihoz fordult 1844-ben a lelkes Vörösmarty, hogy segítsék elő egy huszonegyéves költő verseinek kiadását. Hiába volt a költővezér tekintélye, a többség „nem akart íródajka lenni“. Amíg is felállt Tóth Gáspár szabómester uram és felajánlott 60 forintot — Petőfi Sándor első verseskötetének kiadásához...

Itt történt, talán pontosan, ennél a sarokasztalnál, ahol állunk.

*

Összesen alig 200 négyzetméternyi területet jártunk be 1 óra alatt. Reméljük Hatvany Lajos e következő vasárnapi sétáján nem 40-en leszünk!...

Reményi-Gyenes István